

*Дмитрук Л. А.*Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

ОСОБЛИВОСТІ МОРФОЛОГІЧНОГО СЛОВОТВОРУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ В РІЗНІ ІСТОРИЧНІ ПЕРІОДИ

У статті йдеться про вивчення морфологічного словотворення в англійській мові в аспекті, який являє собою вивчення мови в часі, що має сформувані чітке розуміння змін англійської лексики протягом її історії. Метою дослідження є виявлення особливостей історичного розвитку морфологічного словотворення в англійській мові як способу поповнення словникового запасу. В цій роботі, під час досліджень, ми базуємося на періодизації, в основу якої покладено морфологічний принцип (наявність системи словозмінних елементів). У кожного з зазначених періодів є свої особливості. В роботі морфологічний словотвір розуміється як утворення нових лексичних одиниць шляхом комбінування, вже існуючих у мові, знаків. Морфологічний словотвір представляє собою сукупність словотворчих процесів, таких як афіксація, словоскладення, конверсія, скорочення та інші. Детальному аналізу підлягли найбільш продуктивні словотворчі процеси – афіксація та словоскладення.

Англійська мова давнього періоду мала свої особливості творення. Однією з цих особливостей була добре розвинута система словотвірних афіксів та моделей творення слів. У середньоанглійський період система морфологічного словотвору зазнала деяких видозмін порівняно з попереднім. Змінився звуковий склад певної частини афіксів, через це відбулися і фонетичні зміни. Однією з особливостей цього періоду є фонетичне послаблення словотвірних афіксів та відпадання кінцевих звуків. Нові слова, як і в наступних періодах, виникали через потребу суспільства означати нові предмети та явища. Також, у середньоанглійському періоді деякі афікси зберегли свою продуктивність, а інші навпаки зменшили. З'явилися нові афікси, які запозичили з французької та нормандської мов. Більшої популярності зазнав й спосіб словоскладення, за допомогою якого були утворені нові іменники, прислівники і займенники.

Новоанглійський період поділяється на дві групи – ранній та сучасний. У ранньому новоанглійському періоді розвитку закріпилися нові запозичені словотвірні суфікси та префікси. Деякі суфікси набули нових значень. Сучасний новоанглійський період також має свої особливості. Аналіз сучасних новоутворень англійської мови показує високу продуктивність словоскладення та афіксації.

Ключові слова: англійська мова, словотвор, афіксація, префіксація, словоскладення, конверсія

Постановка проблеми. Мова – це суспільне явище. Саме тому, мові притаманний розвиток, оскільки розвиток є невід'ємною частиною будь-якого суспільного явища. Мова розвивається подібно до суспільства. Вона розвивається за особливими законами, які притаманні лише їй та називаються внутрішніми законами мовного розвитку.

Для повного розуміння сьогоденного стану англійської мови треба розглянути кожне явище, як результат історичного розвитку та змін, які відбувалися протягом всієї історії цієї мови.

Вокабулярні зміни відбувалися через різні причини, як екстралінгвістичних (зовнішніх), так і інтралінгвістичних (внутрішніх). Внутрішні зміни відбуваються безпосередньо у самій системі мови через протиріччя норм та можливостей

мови тощо. Зовнішні зміни навпроти відбуваються через міграції, контакт різних народів між собою або інших історичних подій.

Проблеми мовного розвитку та зміни у її словниковому складі здавна привертають увагу мовознавців, як вітчизняних, так і іноземних. Видатні та цінні роботи можна знайти у працях багатьох фахівців. Наприклад: В. Аракіна, Л. Верби, І. Гальперина, Ю. Жлуктенко, Ч. Барбера, Н. Раєвської, Л. Павленко, Г. Ісаєва, Н. Михальчук, Б. Ільїша та інших.

Постановка завдання. Недостатня вивченість аспектів словотвору в діакронії зумовила мету цієї роботи – виявлення особливостей історичного розвитку морфологічного словотвору в англійській мові, як способу поповнення вокабуляру.

Виклад основного матеріалу. У роботі під морфологічним словотвором мається на увазі утворення нових лексичних одиниць за допомогою різних комбінацій вже існуючих знаків. Морфологічний словотвір включає у себе афіксацію, скорочення, словоскладання та конверсію. Також морфологічний словотвір виділяється поміж семантичного (утворення слів за допомогою зміни їх значення) та синтаксичного (утворення слів за допомогою стійких словосполучень) словотворів.

Дослідження морфологічного словотвору відбувається завдяки визначенню послідовної зміни англійської мови протягом усього періоду її існування. Під цим мається на увазі розвиток граматики, лексики та словотвору мови у різні історичні періоди її розвитку. Будь-які зміни в суспільстві (в мові у тому ж числі) відбуваються через внутрішні зміни та вплив ззовні. Внутрішні зміни залежать від свідомості людей та спілкування між ними. Зовнішні включають в себе виробництво та технічний розвиток, літературу та спілкування з різними народами. Внутрішні – мовні протиріччя, необхідність у змінах мови через розвиток суспільства та інші причини.

Словотвір будь-якої мови є невід’ємним аспектом її словникового складу. Він неоднорідний за своєю структурою та походженням. Під час появи нових слів у словниковому складі в мові з’являється й певна група слів, яку називають словниковим фондом мови. Фонд мови – це група слів, які виражають основні, життєво необхідні поняття для людини в житті. Саме словниковий фонд мови є базою, що допомагає у появі нових слів. Основна частина слів з фонду мови в англійській мові є слова германської групи через те, що англійська мова належить до германської групи. Але германська група є частиною більш старовинної та масивної групи, яка є основою для таких індоевропейських мов, як слов’янська, романська та інші.

Типовою особливістю прамови був розподіл іменників на різноманітні групи в залежності від основотвірного афіксу. Іншою особливістю цієї мови вважають наявність 2-х форм утворення минулого часу у системі дієслова. Цими способами було: чергування кореневого суфіксу та додавання дентального суфіксу. Така система дієслів, як і система дієслів в цілому, є притаманною лише для германських мов та являє собою специфіку даної групи. Окремий клас сильних дієслів утворював форми минулого часу за допомогою редуплікації основ слова. Граматика у всі часи була і буде тісно пов’язана з мовним словотвором.

В залежності від історичного періоду та умов своєї прояви слова в англійській мові поділяються на 4 групи:

1. Загальноіндоевропейські слова, котрі колись існували в мові-основі та збереглися у ряді мов, наприклад:

L. pater // Gr. pater // ME fadar // NE father

L. duo // ME twa // NE two

За допомогою цих лексичних одиниць називали: представників рідні, тварин та рослин, природні явища, числа, основні дії та інше. Крім кореня до їх складу входили також словотвірні афікси та різноманітні граматичні флексії.

2. Загально германські слова, які зустрічаються лише у мовах германської групи, але відсутні у решті індоевропейських мов (тобто є загальними лише для германської групи мов). Таким словом є слово палець.

Gt. Figgr // OHG Finger // OE Finzer // NE Finger

Такі слова відносилися до основних життєвих сфер – природи та побуту. В їх структурі також вирізняли специфічні германські афікси та моделі словотвору.

3. Англійські слова, які виникли та використовуються лише в англійській мові, без урахування запозичення слів з англійської до іншої мови.

Також сюди можна ввести складні слова, котрі складають специфіку давньої мови. Таким словом є слово жінка:

OE wifman із wif – жінка + man – чоловік (NE woman)

4. Слова, запозичені з інших мов:

Government, husband, religion, etc.

Одним з найрізноманітніших мов світу є вокабуляр саме англійської мови. 65–70 % від загального словникового складу англійської мови є запозичені слова.

Морфологічний словотвір можна вивчати за допомогою різних, несхожих один на одного підходів. Найбільш поширеним серед підходів виявився морфологічний. Саме морфологічний підхід передбачає розгляд процесу утворення лексичної одиниці в термінах комбінаторики основ. Менш поширеним за морфологічний, але також доволі популярний підхід – структурно-семантичний. У цьому підході ставляться запитання про співвідношення семантики та структури похідного слова, про його словотвірне значення та природу походження, а також про відповідність або невідповідність формальної похідності. Структурно-семантичний підхід під час вивчення теми доцільно об’єднати з морфологічним за для якнайкращого результату.

Вивчення самої мови, її історії та аспектів передбачає наявність у своєму складі наявність періодів, які були характерні для розвитку саме англійської мови. На сьогоднішній день, на превеликий жаль, ще не були розроблені особливі критерії. На основі цих критеріїв можна було б виділити періоди розвитку англійської мови на повній науковій підставі та без сумнівів вважати ці періоди розвитку джерелом достовірної інформації. Мова та її структура змінюються поступово. Вона змінюється через відмирання застарілих лексичних одиниць мови з метою зміни їх на сучасні, нові варіанти. Очевидно, що у різні періоди розвитку мови різними були й зміни, яких вона зазнавала.

Для періодизації англійської мови існує досить багато способів. Один з цих способів заслуговує на особливу увагу. Цей спосіб був запропонований англійським лінгвістом Г. Суїтом. В його основу було покладено морфологічний принцип – наявність системи словозмінних афіксів.

За допомогою цього способу періодизації Г. Суїта історію розвитку англійської мови ми поділяємо на наступні періоди:

– давньоанглійський період (основною характеристикою цього періоду є наявність словозмінних афіксів повних у звуковому відношенні; “*sunu*” (повне закінчення) – син).

– середньоанглійський період (основна характеристика – наявність фонетично позбавлених словозмінних афіксів; “*sune*” (послаблене закінчення) – син).

– новоанглійський період (втрата словозмінних афіксів; *sun* (відсутність афіксів взагалі) – син).

Через те, що така класифікація основана на вузькому критерії та не враховує усю систему мови певного періоду розвитку, вона не може бути цілком задовільною. Але саме при дослідженні вокабуляру та способів утворення лексичних одиниць класифікація Г. Суїта є допустимою.

Узагалі, під час вивчення різних періодів мови треба брати до уваги також матеріальну культуру певного народу, історію його розвитку та характер самого суспільства, яке й користується цією мовою у якийсь період. Однак, на сьогоднішній день й досі немає загальноприйнятої системи для періодизації історичного розвитку існуючих мов, у тому числі й для англійської мови.

Давньоанглійський період

У давньоанглійський період склад германських діалектів був досить скудний. Та по мірі появи нових видів діяльності та знайомства з ними склад германських діалектів збільшувався та розвивався. Під час знайомства з новими про-

дуктами, спілкування з іншими народами словникового склад поповнювався новими словами, висловами та іншими лексичними одиницями. Найпоширенішими типами запозичених слів були афіксальні та складні [9, с. 85]

Афіксація

Найпопулярнішим способом утворення нових лексичних одиниць була саме афіксація (утворення слів за допомогою різних варіацій приєднання до основи слова префіксу або суфіксу). З історичних глосаріїв ми знайшли декілька прикладів афіксації.

Найбільш уживаними префіксами в давньоанглійський період є:

a- вираження закінченості або посилення значення слова

abufan- зверху, понад

acwellan- руйнувати, вбивати

mis- заперечна частка для утворення заперечних іменників та дієслів. Утворює такі слова як:

misdon- помилятися, від слова *don* – робота

misdeodan – погано обходитися, вид слова *beodan* – просити

un- заперечна частка для утворення заперечних іменників та прикметників. Утворює такі слова як:

unjust – несправедливий (*just* – справедливий)

unnut – некорисний (*nut* – корисний)

unwritere – поганий письменник (*writere* – письменник)

ge – значення завершеності дії дієсловом, наприклад:

gedon – зробити, від слова *don* – робити.

На рівні з додаванням префіксів був також спосіб суфіксації. Одними з найчастіше використовуваних були *-or*, *-ere*, *-ing*, *-u ma -ness (-nis)*. Суфікси *-er* та *-or* використовувалися у давньоанглійському для назви особи, яка мала роботу пов’язану з життям людей або предметом її роботи були життєво важливими для того суспільства. Саме за допомогою цих суфіксів з’явилися слова *dohtor*-доктор, *fiscere*-рибалка, *sweostor*-сестра та інші. Також суфікс *-or* міг позначати завершеність якоїсь дії, наприклад як у слові *morbog*-вбивство.

У зв’язку з поширенням читання та появою великої кількості книг у XII-XIII віках суфікс *-ere* почали використовувати для позначення осіб, які працюють з книжками. Наприклад:

writere – писар або письменник (*NE* – *writer*)

Суфікс *-estre* почали використовувати у тому ж проміжку часу для позначення жіночої статі для слів. Наприклад:

webbestre – ткаля (*NE* – *weaver*)

Суфікс *-ing*, в свою чергу, використовували для того, щоб показати приналежність тої чи іншої

людини до роду або походження. Це можна продемонструвати на слові *king* – король. Це слово походить від іменника *syn* – рід або плем'я.

Суфікс *-u* використовували для утворення слів, які позначали абстрактні поняття. Це були такі слова як:

suppi – рідня, від слова *supp* – знайомий
strengu – сила, від слова *strong* – сильний

Також для утворення іменників абстрактного поняття від прикметників використовували суфікси *-ness* або *-nis*. Наприклад:

swetenis – солодкість, від слова *swete* – солодкий (*NE sweetness*)

heahnes – висота, від слова *heah* – високий

Словоскладення

У період давньоанглійської мови був доволі поширений спосіб утворення нових слів – словоскладення. Під способом словоскладення малося на увазі поєднання декількох слів за для утворення нового. Популярними схемами утворення нових складних іменників були:

Adj + N (з основ прикметника та іменника)

N + I (з основ іменника і дієприслівника)

N + N (з основ двох іменників)

Популярними схемами утворення нових складних прикметників були:

N + N (з основ двох іменників, один з яких у давальному відмінку)

Prer+noun + N (з основи іменника та приіменника)

Середньо англійський період

В XII–XV ст. в Англії активно розвивалися торгівля та ремесло, також стрімко зростала кількість міст, що призводило до появи нових видів діяльності. Такими видами діяльності були адміністративна, політична та господарська. Через це у лексиці цього періоду з'явилося багато нових слів та виразів пов'язаних з новими видами діяльності [1, с. 162]

У давньоанглійський та середньоанглійський періоди розвиток мови був досі специфічний. Це відбувалося через скандинавське завоювання у давньоанглійський період та нормандське у середньо англійський період. Під впливом цих подій в англійській мові у ці періоди було введено багато слів зі скандинавської та нормандської (французької) мов відповідно. Англійська мова поповнювалася не лише лексичними одиницями цих мов, а й виразами та словотвірними морфемами [14, с. 70]

В продовж середньо англійського періоду система словотвірних засобів мови зазнала наступних змін: [1, с. 164]

1) зменшення використання способу створення нових слів за допомогою чергування голо-сних та приголосних;

2) змінення візуального та звукового вигляду словотвірних афіксів;

3) поява нового способу творення слів – кореневий спосіб (конверсія);

Зараз розглянемо специфічні типи морфологічного словотвору для середньо англійського періоду.

Афіксація

Такі префікси як *mis-*, *mes-* та *un-* збереглися впродовж цього періоду. Префікси *mis-*, *mes-* використовували для утворення іменників та дієслів, які позначали невірність дії, наприклад:

mistake – помилково взяти (прийняти за когось іншого);

На прикладі цього слова можна побачити як запозичення слів зі скандинавської мови, так і використання префіксів. Слово *take* було запозичене зі скандинавської мови. Це слово перекладається як брати. Пізніше слово *mistake* переклали як помилка.

misunderstand – неправильно зрозуміти,

Префікс *un-* був дуже поширений у цей період словотвору та утворив багато нових прикметників та дієслів, наприклад:

unhappy – нещасливий, від слова *happy* – щасливий;

undon – перероблювати або розпорювати, від слова *don* – робити,

У середньо англійський період словотворення іменників за допомогою суфіксів також були достатньо поширеними. Такими суфіксами вважають *-or-*, *-ir-*, *-ere-*. Ці суфікси найчастіше використовували для утворення іменників пов'язаних з конкретною діяльністю або роботою.

hunter – мисливець;

painter – маляр або художник;

chancellor – канцлер;

tailor – кравець.

Дивлячись на ці слова можна зрозуміти, що основна частина нових слів цього періоду була утворена через потребу народу називати нові предмети, явища або професії.

Також доволі поширеним суфіксом для утворення слів для позначення приналежності людини до якоїсь з видів діяльності бу суфікс *-man*. За допомогою цього суфіксу з'явилися такі слова, як:

gentlemen – дворянин, від слова *gentle* – благородний;

craftsman – ремісник, від слова *craft* – ремесло;

shipman – моряк, від слова *ship* – корабель.

Суфікси з давньоанглійського періоду розвитку мови такі як *-had*, *-scipe*, *-dom* застосовувалися у середньо англійський період, але вони були досить малопродуктивні та зазнали деяких видозмін.

Суфікс *-had* змінився на *-hood* та утворив такі слова як:

neighborhood – сусідство, від слова *neighbor* – сусід;

falsehood – брехня, від слова *false* – помилковий.

В свою чергу, суфікс *-scipe* став найпопулярнішим з цього списку. Його використовували для позначення титулів, наприклад:

lordscipe – звання лорда;

ladyscipe – звання леді.

Суфікс *-dom* майже не вживали у той час.

Словоскладення

У системі словоскладення, як і в інших, відбулися певні зміни. Такими змінами вважається додавання та процвітання нових моделей для утворення нових іменників, прислівників та займенників. [1, с.166]

Складні іменники становили найбільшу частину з усіх утворених лексичних одиниць цього періоду. Найчастіше вони утворювалися за чотирма моделями.

V + N > N. Складання основ дієслова та іменника;

N + N > N. Складання основ двох іменників;

Adv + V > N. Складання основ дієслова та прислівника;

Prep + V > N. Складання прийменника та основи іменника.

Складні прислівники у середньо англійський період розвитку утворювали за допомогою наступних моделей:

Adv + N > Adv

Adj + N > Adv

Adv + Adj > Adv

Pron + Adv > Adv

Також у цей період утворювали багато складних займенників. Основну частину з яких утворювали за такою моделлю:

Pron + N > Pron

Саме за допомогою цієї моделі виникли такі слова як *everybody*, *somebody*, *anybody*.

Конверсія

Наприкінці середньоанглійського періоду з'явився новий метод утворення лексичних одиниць. Цей спосіб називається конверсія та, за термінологією В. Аракіна, це кореневий спосіб творення слів без афіксації [1, с.167]. Найбільш поширеними

моделями утворення були N > V, V > N. За методом конверсії були утворенні наступні слова:

a smile – посмішка, від слова *to smile* – посміхатися;

to land – висаджуватися на берег, від слова *a land* – земля.

На появу такого методу утворення вплинула редукція ненаголошених закінчень.

Ранній новоанглійський період

Розвиток нових виборчих відносин в Англії XVI-XVII ст. справив вагомий вплив на становлення англійської мови у ранній період розвитку. Саме через розвиток нових виборчих відносин у лексиці цього періоду з'явилося багато нових слів та виразів, які безпосередньо відносяться до цих подій.

Префікси та суфікси для утворення нових лексичних одиниць у більшій частині були запозичені з романських мов. Набувають все більшої популярності у цей період набували такі методи, як:

– подальше поширення конверсії;

– набуває розповсюдження синтаксичний спосіб словоскладення на базі існуючих словосполучень;

– виникає новий спосіб словотвору – скорочення.

Афіксація

Значні зміни відбулися й у системі префіксів. У ранній новоанглійський період з'явилися нові префікси, які виділялися із запозичених слів:

re- – для позначення повтору дії;

to reform – переформувати;

to recollect – збирати знову.

dis- – для позначення заперечення або значення протилежного тому, яке передається в основі цього ж слова.

distemper – душевний розлад, від *temper* – настрій;

disregard – ігнорувати, від *to regard* – рахуватися з кимось або чіямись думками.

Суфіксація була найпродуктивнішим методом утворення нових лексичних одиниць. У ранній новоанглійський період, як і в попередні періоди, найвагомішою причиною для утворення нових слів була необхідність для назви нових різноманітних спеціальностей та робот, які утворилися через загальний розвиток. Для утворення слів пов'язаних з діяльністю людей найчастіше використовували суфікси *-er*, *-or* та *-man*. [1, с. 235] Суфікси *-er*, *-or* утворилися через нові слова англійської мови, які, в свою чергу, походили з латини. Завдяки саме цим двом суфіксам з'явилися такі слова, як:

-or : actor, author, inspector, director, etc.
-er : discoverer, publisher, admirer, boiler, dress-marker, etc.

Суфікс *-man* також використовували для позначення осіб пов'язаних з якоюсь діяльністю. Серед таких слів можна назвати: *coachman, policeman, etc.*

Для позначення нових процесів вживалися віддієслівні імена. Для таких іменників використовували суфікс *-ing*. Цей суфікс додавався до основи дієслова та утворював такі слова:

farming, stocking, fishing, etc.

Також цей суфікс використовували й для утворення прикметників:

shining, amazing, interesting, etc.

Доволі поширеним був суфікс *-able*. Цей суфікс французького походження використовувався для утворення прикметників від дієслів, наприклад: *unbelievable, drinkable, unspeakable, etc.*

Також використовували суфікси *-dom, -age, -ness, -ship, -ment, -ee*, але вони було менш продуктивними, ніж три попередньо названих.

Дивлячись на це можна зробити висновок, що ново англійська система афіксів зазнала деяких змін порівнюючи з середньо англійським періодом розвитку англійської мови.

Словоскладення

Система словоскладання також зазнала деяких видозмін порівняно з середньо англійським періодом. Спосіб складання слів залишався продуктивним, але система доповнювалася новими моделями, наприклад: [1, с. 238]

Adj > N + N. Складні слова з цієї моделі виникли із означальних словосполучень.

smallpox – віспа;

easy-chair – м'яке крісло.

Ger + N > N. Для утворення лексичних одиниць за цією схемою перший компонент виражає призначення того чи іншого предмету.

reading-room, dancing-hall, looking glass, etc.

Найпродуктивнішою моделлю творення виявилася прийменникова модель, коли два слова з'єднані між собою прийменником, наприклад:

man-of-war, merry-go-round, mothers-in-law, milk-and-water, etc.

Наведені приклади свідчать про певний розвиток систем англійського словоскладення у ново англійський період.

Окрім афіксації та словоскладення у ранній ново англійський період були й менш поширені способи творення. Наприклад:

скорочення (виникло у XV ст.);

конверсія (безсуфіксальний спосіб творення).

Конверсія та скорочення набудуть більшої продуктивності у наступних етапах розвитку.

Продуктивні типи морфологічних новоутворень у сучасній англійській

У цій частині нашої статті аналізуються найпродуктивніші типи новоутворень – композитних та афіксальних.

Композитні новоутворення

Складні слова є найчисленнішою групою неологізмів в сучасній англійській мові. Складні слова неологізми розподіляють на такі підгрупи:

– складні слова з єднальними голосними е або і, а також приголосною s;

– складні слова синтаксичного типу, які утворилися під час стягнення речень або словосполучень до складу яких входять службові одиниці;

– складні слова нейтрального типу, які утворилися шляхом складання декількох основ без сполучних одиниць.

Характерністю англійської мови є утворення великої кількості складних прикметників синтаксичного типу. Саме це є особливістю англійського словотвору, яка значно відрізняє англійську мову з поміж інших. Складні прикметники синтаксичного типу використовуються авторами, як стилістичні прийоми, у сленгі та у розмовній мові.

Складно похідні слова, в свою чергу, поділяються на наступні підвиди:

а) складно похідні слова синтаксичного типу;

б) складно похідні слова, які утворилися з 2-х основ та афікса;

в) складні слова, які утворилися по способу конверсії від існуючих словосполучень;

г) складні дієслова, які утворилися способом зворотного словотвору з номінативних словосполучень та складних іменників;

д) складно скороченні слова з усіченням однієї або декількох основ;

Складання основ складних слів може супроводжуватися деякими ускладненнями та сполучатися з явищами, наприклад:

а) словоскладання з римуванням;

б) словоскладання з редуплікацією;

в) словоскладання з алітерацією;

г) словоскладання за аналогією.

З даного аналізу можна зробити висновок, що основними видами композиції у досліджуваних одиницях є стягнення синтаксичних комплексів та співположення основ.

Афіксальні новоутворення та суфіксальні новоутворення

Більша частина афіксальних новоутворень випадає на суфіксальні. Майже всі суфікси англій-

ської мови здатні до утворення неологізмів, а продуктивність цих суфіксів змінюється в залежності від періоду розвитку. Суфіксальні лексичні одиниці ми розглянемо на основі їх частиномовної залежності.

1. Суфіксальні дієслівні словотвори

Кількість утворених таким способом дієслів порівняно невелика. Більшість з них утворюються за допомогою приєднання до іменникових основ суфікса *-ize*.

$Adj + Suf > V$, $N + Suf > V$ – це дві найпоширеніші моделі для творення дієслівних неологізмів за допомогою суфікса. Перша модель потрібна для утворення неологізмів зі значенням «набувати/надавати певну якість або ознаку». Друга модель потрібна для неологізмів зі значенням «застосовувати/використовувати те, що було в іменниковій основі для творення»

2. Суфіксальні адвербіальні новотвори

Майже всі такі прислівники утворювалися за моделлю $A + ly > Adv$ і у всіх випадках такого творення зберігається значення словотвірної основи.

1. Суфіксальні іменникові новотвори

Половина суфіксально іменникових новотворів були утворені за схемою $N + Suf > N$. Саме ця модель творення є найпопулярнішою в англійській мові. Також популярними моделями творення були $Adj + Suf > N$, $Acronym + Suf > N$ та $Word Combination + Suf > N$.

Найпродуктивнішими суфіксами є суфікси *-ism*, *-man*, *-ist*, *-er*, *-thon*, *-holic*, *-person*, *-speak*, *-e*, *-ase*, *-ant* та *-y*.

Префіксальні новоутворення

Кількість префіксальних новоутворень, хоча і близька до кількості суфіксальних, але все одно менша за них.

1. Префіксальні ад'єктивні новоутворення

Префіксальні прикметники займають друге місце поступившись префіксальним іменникам.

Найбільш продуктивними моделями творення є $Pref + A > A$, $Pref + V > V$, $Pref + V > Adj$. Саме за цими схемами були утворені майже всі префіксальні прикметники.

Найпродуктивнішими префіксами є *extra-*, *para-*, *hyper-*, *in-*, *pre-*, *bio-*, *ex-*, *non-*, *dis-*, *de-*, etc.

2. Префіксальні іменникові новоутворення

Найбільш продуктивною моделлю для творення є $Pref + N > N$.

Найпопулярнішими суфіксами є *micro-*, *mini-*, *tele-*, *bio-*, *super-*, *mega-*, *xeno-*, *euro-*, *aero-*, *non-*, *co-*, *neo-*, *de-*, *geo-*, *self-*, *pro-*, etc. Також можна побачити, що деякі з префіксів для іменникового та ад'єктивного новоутворень співпадають.

Висновки. В цій роботі, під час досліджень, ми базувалися саме на періодизації, в основу якої покладено морфологічний принцип (наявність системи словозмінних елементів). У кожного з зазначених періодів є свої особливості. Особливістю давньоанглійського періоду є наявність повних у звучанні, словозмінних афіксів. Особливістю середньо англійського періоду є наявність фонетично послаблених словозмінних афіксів. Особливістю раннього ново англійського та сучасного англійського періодів є втрата словозмінних афіксів та поширення скорочень.

В роботі морфологічний словотвір розуміється як утворення нових лексичних одиниць шляхом комбінування, вже існуючих у мові, знаків. Морфологічний словотвір представляє собою сукупність словотворчих процесів, таких як афіксація, словоскладення, конверсія, скорочення та інші. Детальному аналізу підлягли найбільш продуктивні словотворчі процеси – афіксація та словоскладення.

Англійська мова давнього періоду мала свої особливості творення. Одними з цих особливостей була добре розвинута система словотвірних афіксів та моделей творення слів. Складні іменники найчастіше утворювалися: з основ двох іменників, з основ дієприкметника та іменника, з основ іменника та прикметника; складні прикметники могли утворюватися: з основ прикметника і іменника; складні прислівники утворювалися: з основи іменника та прийменника, з основ двох іменників. Саме з цих прикладів можна зробити висновок про особливості морфологічного словотвору давньоанглійського періоду.

У середньоанглійський період система морфологічного словотвору зазнала деяких видозмін порівняно з попереднім. Змінився звуковий склад певної частини афіксів, через це відбулися і фонетичні зміни. Однією з особливостей цього періоду є фонетичне послаблення словотвірних афіксів та відпадання кінцевих звуків. Нові слова, як і в наступних періодах, виникали через потребу суспільства означати нові предмети та явища. Також, у середньоанглійському періоді деякі афікси зберегли свою продуктивність, а інші навпаки зменшили. З'явилися нові афікси, які запозичили з французької та нормандської мов. Більшої популярності зазнав й спосіб словоскладення, за допомогою якого були утворені нові іменники, прислівники і займенники. Що стосується комбінування основ за для утворення нових слів, з'явилися нові моделі для цього процесу. Більша частина з утворених слів за допомогою

комбінування були складними іменниками. З ужитку вийшли такі способи словотвору, як зміна наголосу та чергування голосних. Також, у XIV ст., з'являється новий спосіб морфологічного словотвору – конверсія. Конверсія тоді ще не набула великої популярності серед інших способів, але саме цей спосіб став визначною зміною англійської мови у напрямку аналітичності.

Новоанглійський період поділяється на дві групи – ранній та сучасний. У ранньому новоанглійському періоді розвитку закріпилися нові запозичені словотвірні суфікси та префікси. Деякі суфікси набули нових значень. Новинкою в системі словоскладення того періоду вважають синтаксичний спосіб словотворення. Серед менш популярних способів творення набувала популярності конверсія, а також поширюються методи скорочення. Склад англійського вокабуляру у ранній новоанглійський період зазнав значних змін порівняно з давньо та середньоанглійськими періодами.

Сучасний новоанглійський період також має свої особливості. Аналіз сучасних новоутворень англійської мови показує високу продуктивність словоскладення та афіксації. Якщо в попередні періоди метод афіксації був найпопулярнішим, найпродуктивнішим та мав значну перевагу порівняно з словоскладенням, то у сучасності навпаки,

афіксація поступається продуктивністю словоскладенню. Скорочення-новотвори представлені 3-ма типами: усічення, зрощення та аббревіація. Найпродуктивнішим з усього цього є алфавітна аббревіація. Популярність цих способів утворення (скорочень) пов'язано з активним використанням їх в Інтернеті. Конверсія, в свою чергу, стала набагато менш продуктивна порівняно з попередніми періодами.

Дослідження довело, що сучасні лексичні зміни в англійській мові відображують усі без винятку сторони сучасного суспільства. Зміни мають місце як у мистецтві, освіті та політичному житті суспільства, так і в науці, техніці та відносин різних шарів суспільства. Все це знаходить просвітлення в лексичному складі англійської мови. Саме англійська мова збагачує мови майже кожної з країн й запозичує достатньо невелику кількість лексичних одиниць з інших мов на період сучасного розвитку.

Лише історичний підхід до вивчення мови може забезпечити її повне розуміння та правильне використання. Розуміння законів мови буде сприяти розвитку діалектичних поглядів на мову взагалі. Саме тому дослідження мови в діахронічному аспекті має величезне методологічне значення та становлять основу теоретичної інформації для людей котрі вивчають англійську мову.

Список літератури:

1. Аракин В. Д. История английского языка : учебник. Москва: ФИЗМАЛИТ, 2001. 272 с.
2. Голикова Ж. А. Лексикология и фразеология современного английского. Минск : Новое знание, 2006. 205 с.
3. Гороть Е. И. Лексикология современного английского языка. Киев : Либідь, 1996. 128 с.
4. Дубсинський В.В. Сучасний тлумачний словник української мови. Харків: В. Д. «Школа», 2007. 832 с.
5. Кульгавова Л. В. Лексикология английского языка. Минск : Восток – Запад, 2008. 511 с.
6. Миклашевская Г. А. Неологизмы в современном английском языке периода с 1946 по 1957 годы. Киев, 1971. 160 с.
7. Матвеева Е. А. История английского языка. Минск : Тезаурус, 2006. 104 с.
8. Олейник И. С. Русско-украинский словарь. Киев : Главная редакция украинской советской энциклопедии, 1980. 1012 с.
9. Словарь новых слов и значений в английском языке / ред. Трофимовой З. С. Минск : Павлин. 1993. 304 с.
10. Хаймович Б. С. Стихийный курс истории английской мови. Київ : Вища школа, 1975. 100 с.
11. Crystal D. Encyclopedia of the English language. Cambridge, Cambridge University Press, 1997, 490 p.
12. Ginberg L. E. Exercises in modern English lexicology. Moscow, Higher School Publishing House, 1966, 240 p.
13. Hornby A. S. The Advanced Learner's Dictionary of Current English. Oxford. Oxford University Press, 1982, 842 p.
14. Kveselevich D. I. Modern English lexicology in practice. Vinnytsa, Nova Knyha Publishers, 2003, 128 p.

Dmytruk L. A. FEATURES OF MORPHOLOGICAL WORD FORMATION IN ENGLISH THROUGHOUT ITS HISTORY

The article deals with the study of morphological word formation in English in an aspect that is a study of language over time, which should form a clear understanding of changes in the English vocabulary throughout its history. The purpose of the study is to identify the peculiarities of the historical development

of morphological word formation in English as a way of completing vocabulary. During the research, we are based on periodization, which is based on the morphological principle (the presence of a system of word-changing elements). Each of these periods has its own characteristics. In the work morphological word formation is understood as the formation of new lexical units by combining existing signs in the language. Morphological word formation is a set of word-forming processes, such as affixation, word formation, conversion, reduction and others. The most productive word-formation processes – affixation and word-formation – were subjected to detailed analysis.

The English language of the ancient period had its own peculiarities of creation. One of these features was a well-developed system of word-forming affixes and word-formation models.

In the Middle English period, the system of morphological word formation has undergone some changes compared to the previous one. The sound composition of a certain part of the affixes has changed, as a result of which phonetic changes have taken place. One of the features of this period is the phonetic weakening of word-forming affixes and the disappearance of final sounds. New words, as in subsequent periods, arose because of the need of society to mean new objects and phenomena. Also, in the Middle English period, some affixes maintained their productivity, while others decreased. New affixes borrowed from French and Norman have appeared. The method of word formation, with the help of which new nouns, adverbs and pronouns were formed, also became more popular.

The New England period is divided into two groups – early and modern. In the early New English period of development, new borrowed word-forming suffixes and prefixes were established. Some suffixes have acquired new meanings. The modern New England period also has its peculiarities. Analysis of modern English language developments shows high productivity of word formation and affixation.

Key words: *English language, word formation, affixation, prefixation, word formation, conversion*